

Benim Adım Kırmızı'yı anlatıyor

FİLİZ ÇAĞMAN ile BUKET AŞÇI'NIN SÖYLEŞİSİ

İN VATAN KİTAP, 26.10. 2006

Doğu ve Batı meselesine resim sanatı üzerinden yaklaşır « Benim adım kırmızı » ve yazarın « en iyimser romanı » dır. Nakkaşların, minyatür sanatının anlatıldığı roman bu sayede bizi çok az bildiğimiz bir dünyayla tanıştırmıştı. Bu figürleri, hikayeleri hatta renkleri bile kurallara bağlanmış, imza atılmasının ayıp sayıldığı bir sanat anlayışıydı. Bu yüzden bu roman aynı zamanda dev bir külliyyatın takdimi gibiydi. Zaten Orhan Pamuk da röportajlarında sık sık « Bu romanı yazmak için çok ama çok okudum » diyordu. Hatta ABD'ye dek uzanan bu okumalarla da yetinmemiş Topkapı Sarayı Müzesi Eski Müdürü Filiz Çağman'la uzun uzun konuşmuştu. İşte bu yüzden bugün artık Sabancı Müzesi'nde çalışan ve Nazan Ölçer'le birlikte birbirinden değerli sergilere imza atan Filiz Çağman'dan « o günü » anlatan bir yazı yazmasını istedim. Ama ne kadar ısrar etsem de « olmaz » dedi. Sonunda dayanamayıp sordum « Neden? » yanıtı bir yazıya bedeldi: « Yazamam, utanırım. Çünkü o mükemmel bir kitap. « İşte bu sözleri üzerine telefonda bir anda kendimizi « Benim Adım Kırmızı » üzerine sohbet ederken bulduk ve ardından bu sohbete bir röportajla devam etmeye karar verdik...

Orhan Bey mi sizi aradı?

Evet. Telefon etti ve nakkaşlarla ilgili bir roman yazdığını, görüşmek, konuşmak istediğini söyledi. Çok sevindim. Sonunda buluştuk. O gün tam dört saat konuşmuşuz...

Nerede yaptınız bu sohbeti?

Topkapı Sarayı'nda, kütüphanede. Orhan Pamuk dersini gerçekten çok iyi çalışmıştı. Bu çok hoş bir şey. Pek çok insan çalışmadan gelir. Öyle ki « Orhan Pamuk'tan ders aldım » diyebilirim. Bir konu nasıl incelenir, roman yazacak olan bir edebiyatçı ne kadar çalışmalı?

« Bunu da mı okumuş » dediğiniz kitaplar var mıydı?

Sadece kitap değil, akademik makaleleri bile okumuştum. Ve bunun için Amerika'ya gitmiştim. Satın alabileceği bütün kitapları satın almıştı. Okumadığı hiçbir şey yoktu. Bir sanat tarihçisi kadar bilgisi vardı. Doktora öğrencisinin bile bu kadar okuyana rastlamadım.

Üniversitede olsa yapmış olduğunuz araştırmalarla profesör olur muydu?

Çok rahat. Tabii bunun bir kurgusu var, bu bir roman. Bir de –bunu kendisine de söyledim- sanki benim için yazmış gibiydi.

Neden?

Yıllarca Osmanlı nakkaşları üzerinde çalıştım. İşte onların en ünlüleri bu romanda yerini almıştı. Nakkaş Osman gibi. Ben osman üze-

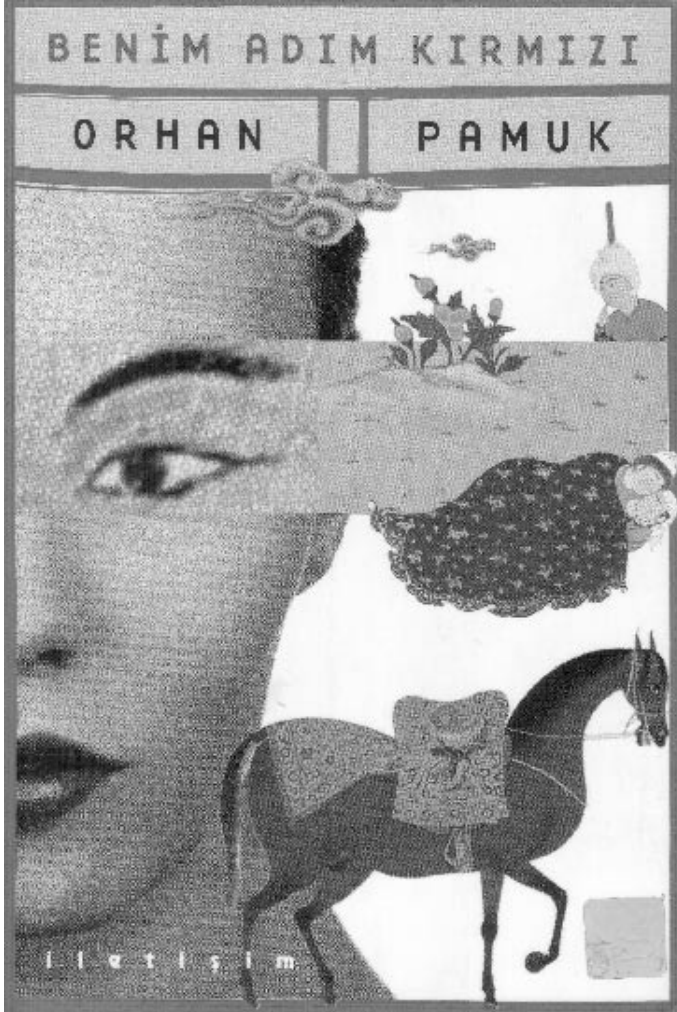
rine neredeyse kırk sene çalıştım. Ayrıca romandaki katilin gerçek adı Velican olan nakkaşın olması beni çok mutlu etmişti. Bu kişiler hakkında bilgi rastlamak da zordur. Mesela nakkaş Osman'ın biyografisini çıkarmak için izini maaş defterlerinden takip etmiştim. Birisi oturup onlar hakkında yazmamıştır. İşte Orhan Pamuk onları kişiliklerine yakışır kimlikler içinde çok güzel sunmuştu.

Orhan Pamuk, kendisinin vurguladığı üzere Nişantaşı'nda doğup büyümüş bir yazar. Nakkaşların dünyasını anlamış mı?

Evet. Mükemmelliği de bu. Orhan Pamuk, İslam dünyasının resme nasıl baktığını, resmi nasıl algıladığını çok iyi anlamıştı. Batı hayranlığı ile beslenmiş bir entelektüel topluluğun içinden çıkan bir yazarın bunu anlamasını şaşırtıcı bulmuştum. Bir kere kestirmeden git-

memişti. Mesela sadece Firdevsinin Şeyhnamesi koca bir destandır: 60 bin beyit. Ayrıca resme bakmayı ama Doğu resmine bakmayı, onu görmeyi, anlamayı da öğrenmişti. « Ben bir ağaçım » bölümünün son cümlesi gibi. Orada ağaç, « ben bir ağacın kendisi değil, mânâsı olmak istiyorum » der. Bu yüzden bu kitap çok özeldir. Ben tüm Orhan Pamuk romanlarını severim ama bu başka bir şey. Mükemmel. O kadar bilgiyi öğrenip sonra özümseyip kahramanlar yaratıp romanlaştırmak... İşte bu Orhan Pamuk'a özgü bir şey... □

**Orhan Pamuk'un kaleminde
Filiz Çağman'la
olan sohbetleri**

« Benim adım Kırmızı yı en dikkatle okuyan ilk okur Topkapı sarayı Müdürü Filiz Çağman'dır. Ben kitaba başladığımda Filiz hanım, saray kütüphanesinin müdürüydü. Kitabı yazmaya başlamadan onunla uzun uzun konuştum. Tamamlanmamış resimlerden anlaşıldığı gibi nakkaşların atların çizimine ayaklarının ucundan başladıklarını, bunun da bütün bir at resmini ezbere bildikleri anlamına geldiğini, bana Filiz Hanım öğretmiştir. « Benim Adım Kırmızı » yayımlanmadan önce Topkapı Sarayı'nda bir Pazar günü Filiz hanım'la buluşup sayfa sayfa bütün kitabı gözden geçirdik. İşimiz geç saatte bitti. Ortalık iyice kararmış saray-müze boşalmıştı... Enderun avlusuna çıktık. Bomboş, karanlık ve ürperticiydi her yer. Sonbahar yaprakları, rüzgar, soğuk... Romanımda anlattığım hazinenin duvarlarına karanlık gölgeler vuruyordu. Durup sessizlikte uzun uzun baktık... Elimizde yayımlanmamış kitaptan sayfalar. Hani bazı şeyler için « yalnız buna değer » deriz ya... yalnızca saraydaki o rüzgarlı karanlık Pazar öğleden sonrası « Benim Adım Kırmızı » yı yazmaya değdi... » □